

JAK VIDÍ datel černý? A díky čemu?

Maďarsko, červen 2014. Foto: Zdeněk Macháček

Gerard Gorman ve svém článku z roku 2011 popisuje řadu detailních pozorování datla černého (*Dryocopus martius*), u kterého ho překvapil tvar jejich zorničky. Ten většinou nebyl kruhovitý, ale měl tvar hrušky směřující užší částí dopředu, k zobáku. Nakonec vyšlo najevo, že nejde o tvar zorničky (ta má opravdu kruhovitý tvar), ale že je překryta souvislými tmavými skvrnami na duhovce tvořícími zmíněný tvar hrušky. Gerard se tomuto zajímavému jevu začal věnovat podrobněji, zkontroloval přes 100 fotografií datla černého, zmíněný útvar zjistil zhruba u 85% jedinců, a to nezávisle na stáří, pohlaví, populaci nebo určitém regionu. Řadu

fotografií získal Gerard od jiných dvou druhů datlů, a zatímco se tato skvrna vyskytla velmi vzácně u datla indomalajského (*Dryocopus javanensis*), tak ani v jednom případě nebyla nalezena u datla chocholatého (*D. pileatus*). Nejasný zůstává zatím význam této skvrny, která navíc nebyla v tom rozsahu zjištěna u žádného jiného datla. Jasně je, že nejde o žádné postižení duhovky. Početný výskyt u velkého počtu zkoumaných jedinců datla černého naznačuje, že by mohlo jít o nějakou formu zvýhodnění jedince (přesnější vidění?), která byla takto postupně vyselektována. Výskyt dvou forem (tvarů) duhovky u téže populace může ukazovat na výskyt polymorfismu, který je dědičný – a bylo

Prerov, květen 2020. Foto: Josef Chytil

by hodně zajímavé zjistit, jestli tomu tak skutečně je. Vlastní funkce tohoto jevu je ale stále nejasná. V komentáři (G. Martin) k článku byl vysloven názor, že se zřejmě buď jednat o určitou formu vykazování „fitness“, tedy celkového stavu jedince, možná i o možnost identifikace jedince.

U ústříčníka západního (*Haematopus bachmani*) signalizují rozdílné tmavé skvrny na duhovce rozdílná pohlaví, což ovšem jednoznačně není případ datla černého. Možné vysvětlení se objevilo až v poslední době: Gutiérrez-Expósito (2019) vysvětluje podobné nepravidelné černé skvrny na duhovce u perepelů (*Turnix sp.*) jako adaptaci na kontrastní světelné podmínky v hustých travinách a na volném prostranství. U datlů by tato adaptace dávala smysl právě při pohybu ve stromovém patře s kontrastními přechody intenzity světla – tedy forma jakéhosi stínítka?

Na přiložených dvou snímcích datla černého je tento jev patrný u obou jedinců. Velmi rádi uvítáme jakékoliv další snímky datla černého (prosíme přiložit datum a lokalitu) s viditelným detailem oka i případné nápady pokoušející se vysvětlit tento ojedinělý jev u ptáků.

Josef Chytil a Gerard Gorman

Zdroj:

Cramp S. (ed.) 1985: *The birds of the Western Palearctic. Vol. IV. Terns to Woodpeckers. Oxford Univ. Press, Oxford, New York.*

Gorman G. (2011) *Marks on the iris of the Black Woodpecker. British Birds 104: 95–96.*

Gutiérrez-Expósito C. (2019) *Asymmetric iris heterochromia in birds: the dark crescent of buttonquails. J. Orn. 160: 281–285.*

Guzzetti B. M., Talbot S. L., Tessler D. F., Gill V. A. & Murphy E. C. (2008) *Secrets in the eyes of Black Oystercatchers: a new sexing technique. J. Field Orn. 79: 215–22*

Foto: Dennis Matthey

Žlín, květen 2020. Foto: Milan Mrázek

Hostýnské vrchy, září 2019. Foto: Jiří Mezofilius

Březnice, květen 2018. Foto: Tomáš Fulín

